

nosítható vízkészlettel a vöröstölgyes átlagosan évi 12,2 t/ha föld feletti absz. szárazanyagot termel, ezen belül 7,9 t/ha a faanyag, ill. 15,5 m³/ha az évi folyónövedék. Tehát a vöröstölgyes a termőhely vízbevételét — potenciális termőképességét mintegy 30%-kal (absz. száraz faanyag) jobban hasznosítja, mint a cseres.

A vízfelhasználás folyamatának és az intercepció ismeretében, a vízbevételt (V_b), illetve a csapadék érvényesülését a vízforgalomban, minden faállománnyal borított erdőrészletre meg tudjuk adni, ha az évi átlagos csapadékmennyiséget havi bontásban és a talaj természetes vízkapacitását ismerjük. Ezzel az erdőrészlet termőhelyének vízforgalmát, potenciális termőképességét számszerűen tudjuk meghatározni.

A FEJLŐDŐ VILÁG NÉPESSÉGSZAPORODÁSA ÉS GAZDASÁG- FEJLESZTÉSI TÖREKVÉSEI LEHET, HOGY AZ EMBERI FENNMARADÁS IDŐZÍTETT BOMBÁJA?

ISMAIL SHAFÉQ ALI

Aspiránsi munkám során, a fejlődő országok erdőgazdálkodásának kutatása, a vonatkozó irodalmi forrásanyag feldolgozásával egybekötött megismerése és értékelése a feladatom. Munkám során számos olyan fejlődési, gazdálkodási ismeretre, felismerésre tettem szert, melyek közül az alábbi gondolatokat a széles szakmai közvélemény számára is tanulságosnak tartok közreadni.

Mint ismeretes, a legtöbb gyarmati ország századunk ötvenes-hatvanas éveinek elejéig elnyerte függetlenségét. Ázsia, Afrika, Latin-Amerika szabaddá tett országai, illetve kormányai a társadalmi-gazdasági elmaradottság felszámolása érdekében, a szegénység megszüntetéséért rendkívül bonyolult problémával találták magukat szembe az élet valamennyi területén.

A választott út tekintetében elmondható, hogy országról országra sok az eltérés, a belső, nemzeti sajátosságokra visszavezethető különutas megoldás. Ennek ellenére helytálló az a megállapítás, hogy egyesek a volt anyaországhoz fűződő kapcsolatok előnyeit is szem előtt tartva a kapitalista fejlődési utat, míg mások a szocialista orientációjú berendezkedést választották.

Fejlődésük jellemző adatait összegezve arra a következtetésre kellett jutni, hogy állami berendezkedésük különbözősége ellenére fejlődésük több tekintetben azonos vonásokat mutat. A címben megfogalmazott kérdés megválaszolása érdekében a következőket szükséges megemlíteni:

Ezen országok népességszaporodása vizsgálataim szerint rendkívül dinamikus. Ha az 1950. évi összes lélekszámuk még csak 1 milliárd fő volt, úgy ez a szám 1980-ra megduplázódott és elérte a 2 milliárdot. Számolni lehet vele, hogy a lélekszám, alig 20—30 év alatt meg fog duplázódni. A folyamatot csak gyorsítja, hogy az egészségügy fejlesztésével a halálozási átlag, az átlagos életkor is kedvezően alakult. Európában — pl. amikor a fejlődő országok mai színvonalán volt még — a halálozás ötszörösen haladta meg a mai fejlődő országokét.

Ezen országok vidéki lakosságának túlnyomó többsége írástudatlan, szakmailag képzetlen, s így a belső erőforrások igénybevételére alapozott, dinamikus

gazdasági fellendüléstől aligha remélhető az egyre növekvő lakossági szükségletek kielégítése. Nagyarányú eladósodásuk arra utal, hogy fokozódó behozatalukat mind szűkösebben tudják exportképes áruval ellentételezni. Ebben szerepe van az áraknak is, a fejlett országok diktálta árpolitikának, amit jól jellemez, hogy az 1965. évi 9,59 milliárd \$ ipartermék-exportnak 1978-ig 66,90 milliárd \$-ra növelése ellenére az eladósodási folyamatot nem sikerült mérsékelniük.

A földtulajdon, a mezőgazdálkodás terén uralkodó feudális, félf feudális viszonyok, az idegen tőkések tulajdonában levő farmokon 2—3 exportképes növény termesztésének a gyakorlata, a mezőgazdasági népesség hatalmas tömegeit éhségre, nincstelenségre kárhoztatott, városba menekülő földönfutókká tette. Afrikában a több éves szárazság hatására hatalmas éhségövezet jött létre, mely problémát az élelmiszersegély-szállítmányokkal lehetetlen megoldani.

Elmondottak megerősítik, az erre a földövezetre jellemző antropogén nyomás, már rövid idő alatt is óriási méreteket ölthet, pedig itt az ősi természet sokkalta sérülékenyebb, mint a mérsékelt övezetben. A mezőgazdasági földterület-növelés erdőégetésre alapozása itt nem eredményezhet hosszan tartó és fejlett mezőgazdálkodást.

Gazdasági vonatkozásban elmondható, hogy az itt élő népek megélhetési gondjai, mind több erdőterület szántófölddé alakítása nem a gazdagodás, hanem a gyorsuló elnyomorodás forrása lesz. Mind több magára hagyott, talajától megfosztott, száraz és terméketlen pusztaság fog keletkezni. egyre nagyobb családost okozva azoknak, akik egy európai fejlődés megismételhetőségében reménykednek.

Ez az Egyenlítő mindkét oldalán elhelyezkedő széles övezet egyben az egész földi klíma szabályozásának, egyensúlyban tartásának legfontosabb közege is. Szivacshoz hasonlítható, a Földet körülölelő, hatalmas öv. További nagy területeken való megsérülése éppen annyira kiszámíthatatlan negatív visszahatást fog gyakorolni a földi klímára, mint amit a sztratoszféra ózonburkának sérülése kiválthat.

A mérsékelt övi fejlett országok így maguk is roppant érdekelték a fejlődő országok önpusztító földművelési gyakorlatának megállításában, ezen országok gazdasági felemelkedése közös összefogásra alapozott megsegítésében.

A címben általunk fogalmazott „időzített bomba” kitétel, elmondhatjuk, nem minősíthető szónoki fogásként alkalmazott üres frázisnak. Valós veszélyhelyzetet jelez, amelyen úrrá lenni csak az egész emberiség összefogásával lehet, hacsak a cselekvés további halogatása miatt az óramutató nem fogja túlhaladni a 12. órát.

Az erdők területe nem kevés ideje már átlagosan évi 12 millió ha-ral csökken, nagyrészt a trópusokon. A turizmus és a nyomában fellépő mind több erdei tűz is nagy erdőkárokhhoz vezet, miközben új erdők telepítése. Európát, Kínát kivéve, az erdőpusztításhoz mérve ma is jelentéktelen.

A mérsékelt övezetek fejlett gazdálkodású körzeteiben a levegő, a vizek, a talaj fokozódó elszennyeződése a körültekintő gazdálkodás ellenére mind nagyobb területeken vezet erdőpusztuláshoz, veszélyeztetve a tartamos erdőhasználat fenntarthatóságát. Ez a környezetszennyezésre vesszavezethető „időzített bomba” ma ismertebb, szélesebb nyilvánosságot foglalkoztató problémaként él a tudatban, mint az általam kimutatott, nem kevésbé veszedelmes jelenség. Nem árt tehát, ha ezt a veszélyt sem tekintjük elhanyagolhatónak, bármilyen messze is éljünk ezektől a fejlődő országoktól. Az egymásra utalt-ság felismerésének sohasem volt akkora jelentősége, mint napjainkban.